

Pienperheyhdistys ajamassa tasa-arvoista lapsuutta

Linda Lempiäinen

Opinnäytetyö, Syksy 2017

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Helsinki

Kristillinen lapsi- ja nuorisotyön

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyön-
ohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Lempiäinen, Linda. Pienperheyhdistyksen ajamassa tasa-arvoista lapsuutta. Diak Helsinki, syksy 2017, 37s., 0 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytetyö on laadullinen historiatutkimus, jossa tarkastellaan Pienperheyhdistys ry:n historiaa sen perustamisesta tähän päivään valmiiden aineistojen pohjalta. Pienperheyhdistys on perustettu vuonna 1968. Se ajaa yhden vanhemman perheiden oikeuksia sekä tavoittelee tasa-arvoista lapsuutta.

Tutkimusaineisto kerättiin Pienperheyhdistyksen arkistoista löytyvistä vuosi- ja toimintakertomuksista, muistioista sekä niin vastaanotetuista kuin lähetetyistä kirjeistä ja muista dokumenteista. Tätä aineistoa analysoitiin tutkimuskysymysten valossa ja teemoittelua hyväksi käyttäen.

Työn teoreettisessa osiossa otan esille aiheen kannalta oleellisia teemoja niistä kertovan kirjallisuuden perusteella. Käsittelem perheitä sekä heidän rooliaan suomessa. Nostan erikseen esille yhden vanhemman perheet, joiden parissa Pienperheyhdistys työskentelee. Kerron myös vertaistoiminnasta sekä vapaaehtoistoiminnasta, joilla on suuri merkitys yhdistyksen toiminnassa. Lisäksi käyn läpi Pienperheyhdistyksen tavoitteet sekä sen toimintaa pääpiirteittäin vuosien saatossa.

Tutkimuksen tuloksissa tarkastellaan yhdistyksen historiaa. Tähän sisältyy Pienperheyhdistyksen toiminta tavoitteensa saavuttamiseksi tasa-arvoisesta lapsuudesta. Perheiden oikeuksien ajamisessa ollaan oltu aktiivisia. Yhdistyksen edustajia ollaan kuultu eduskunnassa perheiden hyvinvointiin liittyvissä keskusteluissa. Lapsiperheiden toimeentulo on erityisesti aiheuttanut huolta useampaan otteeseen.

Lapsiperheiden köyhyys on edelleen erittäin ajankohtainen aihe. Yhteiskunnassa on tehty monia leikkauksia, jotka koskevat perheitä ja vaikuttavat heidän toimeentuloonsa. Tasa-arvoisen lapsuuden tavoittelussa ollaan kuitenkin muilla saroilla huomattavissa edistystä, kuten isyyslain tuomat oikeudet avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille.

Asiasanat: historiantutkimus, pienperheyhdistys, perhe, yksinhuoltaja, vertaistuki, vaikuttaminen

ABSTRACT

Lempiäinen, Linda. Single Parent Association striving towards equal opportunities for children. 37p., 0 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2017.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The thesis is a qualitative study with an aim to study the history of the Single Parent Association. The association works towards improving equal opportunities for children by offering support for families and promoting the rights of these families.

The material used in this thesis was collected from the association's own records and was analyzed with the research question in mind using classification and concept maps. The aim was to find and study the association's key moments. The main objective of the Single Parent Association is to strive towards equal opportunities for all children.

In the theoretical section of this thesis, I am poring over different themes related to the topic by using existing literature. These themes include families in Finland and the role they have in the society. I am especially focusing on single parent families. I also go through theory on peer support and volunteer work.

In the results of this study, I have highlighted some of the main points and themes in the association's history in light of the association objectives. The Single Parent Association has been striving towards equality by focusing on the things that create inequality in the lives of the children. They have been vocal in the discussion and politics that have an effect on the quality of life in the families with single parents. One of the main concerns has been poverty and subsistence.

Keywords: single parent association, single parent, family, peer support, volunteer work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 PERHEET	7
2.1 Perheet Suomessa	7
2.1 Yhden vanhemman perheet	8
3 VERTAISTUKI JA VAPAAEHTOISTOIMINTA	10
3.1 Vertaistuki ennalta ehkäisevänä toimintana	10
3.2 Vapaaehtoistoiminta vaikuttamisen kanavana	11
4 TASA-ARVOISEEN LAPSUUTEEN VAIKUTTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ	13
5 PIENPERHEYHDISTYS RY	16
6 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSAINEISTO	18
6.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	18
6.2 Tutkimusaineisto ja analyysi	18
6.3 Tutkimusmenetelmät	20
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	22
7.1 Pienperheyhdistyksen perustaminen	22
7.2 Pienperheyhdistys ajamassa tasa-arvoista lapsuutta	23
7.2 Pienperheiden toimeentulo	24
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	26
9 POHDINTA	28
9.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	28
9.2 Ammatillinen kasvu	29
9.3 Evankelis-luterilaisen kirkon perhetyö	31
LÄHTEET	34

1 JOHDANTO

Perinteisesti perheeseen kuuluu isä, äiti ja lapsi tai lapset. Nämä ydinperheet olivat pitkään ihanteellinen sekä ainut hyväksytty ja pääasiallinen perhemuoto Suomessa. Yksinhuoltajien tai eronneiden yhteishuoltajien määrä on kuitenkin lisääntynyt jonkin verran vuosien varrella. Tilastokeskuksen mukaan yhden vanhemman perheitä oli Suomessa vuonna 1990 yhteensä 171 458 ja vuonna 2016 luku oli 183 410. Näihin perheisiin lukeutuvat siis perheet, joissa on joko äiti ja lapsi tai lapsia tai isä ja lapsi tai lapsia. (Tilastokeskus 2016). Uuden avioliittolain, joka mahdollistaa samaa sukupuolta olevien parien avioliiton solmimisen, johdosta myös keskustelu eri perhemuodoista on lisääntynyt. Keskustelun keskiössä oli kysymys siitä, tarvitseeko lapsi sekä äidin että isän.

Opinnäytetyö on Pienperheyhdistyksen historiantutkimus, jossa käytetään jo olemassa olevaa aineistoa. Aineiston analyysissä hyödynnettiin käsittekarttoja ja teemoittelua. Tarkoituksena on selvittää, millainen toiminta on ollut keskiössä yhdistyksessä ja miten se on pyrkinyt saavuttamaan tavoitteensa. Tutkimusaineistona on Pienperheyhdistyksen materiaaleja ja dokumentteja. Aiheeseen päädyin yhdistyksen työntekijöiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta, joissa nousi esille Pienperheyhdistyksen tuleva juhlavuosi. Pienperheyhdistys on perustettu vuonna 1968 ja viettää juhlavuottaan vuonna 2018. Yhdistyksellä onkin siis jo pitkä, kohta 50 vuoden mittainen taival, takana. Se on aktiivisesti ajanut yhden vanhemman perheiden oikeuksia kautta vuosien sekä pyrkinyt tarjoamaan monipuolisen toimintansa kautta apua ja tukea ensisijaisesti kyseisille perheille. (Pienperheyhdistys i.a., 4).

Pienperheyhdistys ry on kansalaisjärjestö, joka tarjoaa pääasiassa vertaistoimintaa ja vapaaehtoistoimintaa eri muodoissa. Lisäksi se pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnallisella tasolla pienperheiden aseman parantamiseksi ja eri perhemuotojen tasa-arvon saavuttamiseksi. Yhdistyksen toiminnan tavoitteina onkin yhden vanhemman perheiden aseman ja hyvinvoinnin parantaminen, tasa-arvoisen lapsuuden toteutumisen edistäminen sekä yleisten asenteiden muuttaminen hyväksyvämmiksi eri perhemuotoja kohtaan. Nämä

tavoitteet ovat pääpiirteissään pysyneet samoina läpi vuosien. (Pienperheyhdistys ry i.a., 4 & 7–8.)

Tavoitteiden saavuttamiseen on pyritty monipuolisella toiminnalla. Perheiden sosiaalisten verkostojen laajenemista tavoitellaan vapaaehtoistoiminnan turvin. Jäsenten osallisuutta, voimaantumista ja vaikuttamista pyritään edistämään vertaistoiminnalla sekä vaikuttamistoiminnalla. Yhdistyksessä on myös huomioitu jokaisen perheen yhtäläiset mahdollisuudet osallistua toimintaan. Perheiden taloudellisen tilanteen tai sosiaalisten syiden ei tulisi vaikuttaa lasten osallisuuteen. Lapsi voi kokea hyvän ja tasapainoisen lapsuuden kaikissa perhemuodoissa. Omien vanhempien ei tarvitse olla ainoita turvallisia aikuisia lapsen elämässä. Yhdistyksen tarjoaman vapaaehtoistoiminnan ja vertaistoiminnan kautta yhden vanhemman perheiden lapsille avautuu mahdollisuus saada lisää aikuisia tuekseen. Vanhempia taas kannustetaan vertaistoiminnan piiriin sekä ottamaan osaa yhdistyksen päätöksentekoon ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. (Pienperheyhdistys ry i.a.,6–8.)

2 PERHEET

2.1 Perheet Suomessa

Perheen on katsottu olevan yhteiskunnan keskiössä ja sen luonnollisena osana. Yhteiskunta rakentuu siis perheiden ympärille ja perheen hyvinvointi heijastuu yhteiskuntaan. (Yesilova 2009, 12.) Perheen merkitys voi myös vaihdella yhteiskunnan muutoksien seurauksena (Paajanen 2007, 23). Yhteiskunnassa tapahtuvat taloudelliset ja poliittiset muutokset vaikuttavat perheiden hyvinvointiin. (Ojanen, Ritmala, Siven, Vihunen, Vilen 2013, 23.)

Perinteisen ydinperheen, johon kuuluu äiti, isä ja lapset, idealisoimisen juuret perustuvat Suomessa 1800-luvulla porvarillisen elämäntavan ihanteeseen. Se alkoi vakiintua 1920-luvulla koko kansan malliksi. (Paajanen 2007, 13.) 1960-luvulla monet uudet liikkeet vaativat uusia tasa-arvoon perustuvia järjestelmiä. Keskustelun herättyä, siinä, mitä ajattelemme perheen olevan, on tapahtunut muutoksia. (Yesilova 2009, 11, 13.) 1970-luvulta lähtien ollaan etsitty uusia malleja yhdessä elämiseen. Tämä näkyi avoparien ja avioerojen määrän lisääntymisessä. (Paajanen 2007, 13.)

Tilastokeskus luokitteli vuonna 1994 perheen muodostuvan avio- tai avoliitossa olevista vanhemmista ja heidän lapsistaan. Perheen muodosti myös toinen vanhemmista lapsineen sekä avo- tai aviopuolisot, joiden kanssa ei asu vakituisesti lapsia. Tämän määritelmän mukaan perheitä oli väestöstä noin 81 prosenttia. Loput väestöistä asuivat yksin tai jonkun muun kuin perheenjäsenen kanssa. Perheistä lähes puolet muodostuivat aviopuolisoista ja heidän lapsistaan (Tilastokeskus 1994, 10, 14.)

Väestönkasvun johdosta perheiden määrä on kasvanut 1960-luvulta vuoteen 2005. Kuitenkin samaan aikaan perheiden osuus väestöstä on pienentynyt vähitellen 87 prosentista 77 prosenttiin. Lapsia hankitaan keksimäärin iäkkäämpänä sekä avioliittoja solmitaan myöhemmässä vaiheessa elämää. (Paajanen 2007, 9,10.) Monet järjestelmät yhteiskunnassa eivät kannusta

perheellistymiseen nuorena. Nopealla opiskelutahdilla ja työelämän vaatimuksilla sekä taloudellisella tilanteella on vaikutusta halukkuuteen hankkia lapsia nuorena. (Paajanen 2005, 11.) Myös avoliittojen ja avioerojen määrä on lisääntynyt. Vuonna 2002 maahan tuli juridisesti uusina perhetyyppeinä rekisteröity miespari ja rekisteröity naispari. (Paajanen 2007, 9, 10).

Tilastokeskus määritteli vuonna 2007 perheen koostuvan sekä avio- että avoliitossa ja rekisteröidyssä suhteessa olevien henkilöiden ja heidän yhteisten tai toisen osapuolen lapsista. Perheiksi luokitellaan myös jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä lapsettomat avio- ja avoparit sekä rekisteröidyssä parisuhteessa elävät. (Paajanen 2007, 9.) Perheiksi ei luokitella yksin eläviä eikä myöskään sisaruksia, jotka asuvat samassa osoitteessa ilman vanhempiaan. Tapauksessa, jossa samassa osoitteessa asuu kolmen eri sukupolven edustajia, ei heitä kaikkia luokitella perheeksi. Tällöin isovanhempia ei luokitella kuuluvan lapsensa ja lapsenlastensa kanssa samaan perheeseen.

2.1 Yhden vanhemman perheet

Yksinhuoltajuus voidaan määritellä monin eri tavoin riippuen tarkastelutavasta. Asumisen mukaan määriteltäessä yksinhuoltajaksi luotellaan lapsen kanssa asuva lähihuoltaja. Toisaalta voidaan sanoa, että alle 18-vuotiaan lapsen vanhempi on yksinhuoltaja. Siviilisäädyn mukaan luokiteltaessa lasketaan yksinhuoltajiksi vain lesket, eronneet ja naimattomat vanhemmat. Tämä jättää ulkopuolelle kaikki ne, jotka ovat avoliitossa sekä erossa asuvat virallisesti parisuhteessa elävät. (Hakovirta 2006, 26, 27.) Pienperheyhdistyksen käyttämä termi yhden vanhemman perheet pitää sisällään perheet, joissa hoidetaan arkiset askareet yhden vanhemman voimin (Pienperheyhdistys i.a., 4.)

Yksinhuoltajien on perinteisesti ajateltu olevan joko leskeksi jääneitä tai aviottomia äitejä. Yksinhuoltajuuteen voidaan kuitenkin päätyä muistakin syistä kuten avio- tai avoeron johdosta tai henkilön saadessa lapsi ilman puolisoa. Se, miten henkilöstä on tullut yksinhuoltaja, on vaikuttanut vanhemman yhteiskunnalliseen asemaan. Erityisesti aviottomia lapsia ja äitejä on syrjitty

1960-luvulla. He jäivät monien avustuksien ulkopuolelle. Yhteiskunnassa kuitenkin alettiin 1960-luvun loppupuolella keskittymään perheiden hyvinvointiin. Lapsiperheitä tuettiin enenevässä määrin 1960- 1970-luvuilla, jolloin erityisesti yhden vanhemman perheiden köyhyys aiheutti huolta. Tämän johdosta heillä oli ja on edelleen mahdollisuus erityistukiin, joihin kuului elatustuki ja korotettu lapsilisä. (Hakovirta 2006, 23-25.)

2000-luvulla yhä useampi yksinhuoltaja oli joko eronnut tai naimaton eikä leski. Varsinkin avioerojen määrä on kasvanut. Huomattavaa on, että naisten työllisyysaste on myös kasvanut. Kahden perheenelättäjän malli on nostanut naisen asemaa. Samalla yhden tulonsaajan perheissä tämä tuo haasteita resurssien, pääasiassa tulonsaajan palkan, jakautumisessa perheen sisällä. Perheiden huonolla taloudellisella tilanteella on usein vaikutusta myös lapsien elämään. Lisää haastetta tuo työmarkkinoiden epävarmuus. Osa-aikatyössä ja määräaikaissä työsuhhteissa olevien määrä on kasvanut. Työtä tehdään myös paljon perinteisten virastoajkojen ulkopuolella. (Hakovirta 2006, 17, 32.) Tämä aiheuttaa yhden vanhemman perheille ongelmia sopivan hoitopaikan löytämisessä lapsille. Varsinkin, jos työpaikka ja työajat vaihtuvat töiden saatavuuden mukana.

3 VERTAISTUKI JA VAPAAEHTOISTOIMINTA

3.1 Vertaistuki ennalta ehkäisevänä toimintana

Vertaistuella on todettu olevan tärkeä rooli yhteiskunnassa erityisesti vaikeassa elämäntilanteessa olevien ennalta ehkäisevänä toimintana. Lisäksi sen on todettu lisäävän kansalaisuusaktiivisuutta. (Laatikainen 2010, 11.) Vertaistuen käyttäminen auttamisen välineenä tukeutuu vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen ilman asiakas- tai potilasroolia. Sosiaali- ja terveysalan toimintamuotona sitä on alettu vakituisesti käyttää 1990-luvun puolivälissä. (Hyväri 2005, 204.)

Vertaistukeen perustuvassa toiminnassa on tarkoituksena jakaa omia kokemuksia muiden kanssa, jotka ovat samankaltaisessa tilanteessa. (Hyväri 2005, 214). Sen taustalla vaikuttavia arvoja ovat tasa-arvoisuus ja toisten ihmisten kunnioitus. Vertaistoiminnan taustalla vaikuttaa usko ihmisten omiin voimavaroihin ja kykyihin. Toiminnan ja tuen avulla voidaan saada liikkeelle prosessi, jossa yksilö voi avun saatuaan aktiivisesti toimia oman hyvinvointinsa edistämiseksi. (Laatikainen 2010, 12 & 13.)

Vertaistuen periaatteet voivat toteutua usealla eri tavoin ja monissa eri muodossa. Sitä voi tapahtua kahden henkilön välillä, ryhmässä tai erilaisissa verkostoissa. (Nylund 2005, 203.) Vertaistukea tarjoavia ryhmiä voi olla myös sellaisia, joissa ei käsitellä pelkästään elämäntilanteisiin liittyviä kriisejä. Tukea voi saada jo osallisuudesta ja ystävyysuhteista. (Hyväri 2005, 215.)

Vertaistoiminnan kasvu kertoo siitä, että ihmisillä on tarve saada jakaa kokemuksiaan ja saada keskustella samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilta henkilöiltä. Nämä henkilöt ymmärtävät toisten jakamia kokemuksia ja tunteita paremmin, koska ovat itse käyneet läpi samanlaisia asioita. Vertaistuen avulla voidaan ymmärtää, että on olemassa muitakin ihmisiä, jotka ovat samassa tilanteessa. Näin ollen he eivät olekaan yksin asiansa kanssa. (Nylund 2005, 195, 200-201.)

3.2 Vapaaehtoistoiminta vaikuttamisen kanavana

Toisin kuin vertaistoiminnassa vapaaehtoistoiminnassa auttaminen ei perustu välttämättä vertaisuuteen. Vapaaehtoistoiminnassa vuorovaikutus tapahtuu usein erilaisista lähtökohdista tulevien ihmisten välillä. Tässä kohtaamisessa korostuvat ihmisten erilaiset taidot ja kokemukset. (Nylund & Yeung 2005, 14,15.)

Vapaaehtoistoiminnan voidaan luokitella tapahtuvan erilaisilla alueilla, joihin toiminnalla pyritään vaikuttamaan. Näitä alueita ovat politiikka, auttaminen ja elämän viihtyvyys. Vapaaehtoistoiminta tapahtuu myös aina jossakin kontekstissa, oli se sitten yksilön lähipiiri, naapurusto tai laajempi yhteisö kuten yhdistys. (Harju 2005, 58, 70, 71.) Yhdistykseen hakeudutaan jäseniksi ja sen toimintaan osallistutaan vapaaehtoisesti. Niiden toiminta syntyy kansalaisten omasta aktiivisuudesta tarttua johonkin epäkohtaan tai huolen aiheeseen. Vapaaehtoistoiminta onkin yhdistyksien toiminnan ytimessä. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 32, 36.)

Vapaaehtoistoimintaan aktiivisella osallistumisella voidaan saada kokemuksia osallisuudesta. Yksilöt tuntevat silloin olevansa merkittävä osa yhteisöä sekä yhteiskuntaa. Näissä yhteisöissä on mahdollisuus toisten kohtaamiseen, vuorovaikutukseen ja mielipiteiden vaihtamiseen. Ihmisillä on tarve kokea kuuluvuutta ja vaikuttaa yhteisönsä toimintaan. (Harju 2005, 69.) Osallistumismahdollisuuksien ja omatoimisuuden edistäminen auttavat vastaamaan juuri ihmisten tarpeisiin itsensä toteuttamiseksi, vaikuttamiseksi sekä yhteisöön kuulumiseksi (Harju ym. 2001, 31).

Vapaaehtoiset saavat arkeensa mielekästä ja tärkeäksi kokemaansa toimintaa. Tämä toiminta tukee kokemuksia omasta tarpeellisuudesta ja merkityksestä sekä pitää yllä toimintakykyä. Vapaaehtoiset hakeutuvat usein toimintaan, koska haluavat tehdä jotakin, oppia uutta ja saada sisältöä elämäänsä. Heillä on tarve hyödyntää taitojaan ja tietojaan. (Harju ym. 2001, 36.)

Vapaaehtoistoiminnan voidaan nähdä kansalaisilta lähtöisin olevana voimavarana. Sen mahdollisuuksia joidenkin julkisten palveluiden korvaajana on pohdittu. Sosiaali- ja terveystalvet eivät ole riittäviä, jonka johdosta vapaaehtoistoinnalla on jo erittäin suuri merkitys palveluiden tuottamisessa eri sektoreilla. (Nylund & Yeung 2005, 13-14.) Huomioitavaa on, että vapaaehtoistoinnin onnistuminen vaatii kansalaisten aktiivisuutta. Yksilöiden aktiivisuuden taso on lähtöisin heistä itsestään ja heidän motivaatiostaan. (Harju 2005, 67,68.)

Keskusteluissa on noussut esille pohdintoja siitä, missä ammattilaisten ja vapaaehtoisten työnjaon, erityisesti vastuun ja velvollisuuden, raja kulkee. (Nylynd & Yeng 2005, 13.) Ammattilaisella on koulutukseensa pohjautuvaa tietoa sekä tuntemusta lainsäädännöstä. Lisäksi hänellä on työkokemukseen ja organisaation toimintaan kuuluvaa ammattitaitoa. He myös toimivat oman organisaationsa edustajina, jolloin heidän tulee toimia sen ohjeistuksien mukaan. Vapaaehtoisten osaaminen perustuu elämäkokemukseen. He ovat kanssakulkijoita, jotka kohtaavat yksilön. He tarjoavat omaa aikaansa, osaamistaan ja ajatuksiaan. Vapaaehtoistoinninta siis täydentää ammattityötä. (Harju ym. 2001, 37, 38.)

4 TASA-ARVOISEEN LAPSUUTEEN VAIKUTTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Pienperheyhdistyksen jäsenien kannalta erittäin tärkeä laki on isyyslaki. Lain tullessa maahan vuonna 1975 oli yhdistys osallisena prosessissa. (Pieviläinen i.a., 14.) Kyseisessä laissa säädettiin lapsen ja hänen isänsä sukulaissuhteen toteamisesta sekä vahvistamisesta. Lapsen isäksi määriteltiin automaattisesti aviomies. Jos avioliitto oli kuitenkin purkautunut ennen lapsen syntymää, voitiin entinen aviomies silti luokitella lapsen isäksi, mikäli lapsen syntymästä voitiin päätellä raskauden alkaneen avioliiton aikana. Tapauksessa, jossa lapsen äiti oli mennyt naimisiin ennen lapsen syntymää, luokiteltiin uusi aviomies lapsen isäksi. Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isän tuli tahtoessaan vahvistaa isyytensä tunnustamalla isyys. (Isyyslaki 700/1975.)

Isyyden selvittämisestä huolehti lastenvalvoja. Ennen selvitystä lastenvalvojan tuli järjestää neuvottelu lapsen äidin kanssa. Neuvottelussa käytiin läpi isyyden vahvistamiseen liittyvät toimenpiteet sekä sen oikeudelliset ja taloudelliset seuraukset lapselle. Tarvittavia tietoja hankittiin erityisesti äidiltä, jonka tuli antaa totuuden mukaisia tietoja kaikista tarpeellisista seikoista, kuten kenen kanssa hän oli ollut seksuaalisessa kanssakäymisessä raskauden alkaessa. Lääkärin tuli antaa oma lausuntonsa siitä, koska raskaus oli alkanut, ellei sen katsottu olevan tarpeetonta. Mahdollisesti joissakin tapauksissa lapselle, äidille ja isälle voitiin suorittaa veritutkimus lisätiedon saamiseksi. Tarvittavan näytön jälkeen isälle varattiin tunnustamistilaisuus. (Isyyslaki 700/1975.)

Mahdollisen isän täytyi henkilökohtaisesti tunnustaa olevansa lapsen isä. Tunnustuksen vastaanottajan täytyi selvittää tunnustamisen merkitys ja oikeusvaikutukset isälle. Jos lapsi oli täysivaltainen tai hänellä oli puhevaltaa itseensä kohdistuvissa asioissa, tuli lapsen hyväksyä tunnustaminen. Muuten lapselle ja äidille tuli varata aika tulla kuulluksi. Lopuksi tuomioistuimen täytyy vielä lapsen äidin ja mahdollisen isän lausuntojen sekä muiden seikkojen perusteella voida todeta isyyden olevan mahdollista ja näin ollen tuomarin tulisi hyväksyä tunnustus. Isyyden vahvistamista koskevissa asioissa asianomaiset vastasivat itse tulleista oikeudenkäyntikustannuksista. Erittäin painavista syistä

ja taloudellisen tilanteen varjossa kuitenkin voitiin korvata tulleet kulut. (Isyyslaki 700/1975.)

Kyseiseen lakiin on tullut muutoksia vuosien varrella. Vuonna 1980 nyt jo kumottuun isyyslakiin tehtiin joitakin muutoksia. Näihin lukeutui 2§, jossa säädettiin isyyden toteamisesta avioliiton perusteella. Muutos koski lapsen isyyden toteamista, jos avioliitto on purkautunut ennen lapsen syntymää. Avioliiton purkautuessa ennen lapsen syntymää puolison kuoleman johdosta edesmennyt aviomies katsottiin lapsen isäksi, jos raskaus on voinut alkaa avioliiton voimassa olon aikana. Aikaisemmin avioliiton purkautumisen syytä ei ollut määritetty. Vuonna 2006 laissa otettiin huomioon lapset, jotka olivat syntyneet hedelmöityshoidon tuloksena. Tuomioistuin hyväksyi äidin kanssa hedelmöityshoitoon suostumuksensa antaneen isän isyyden, jos voitiin todeta, että lapsi on syntynyt hedelmöityshoidon tuloksena. Tapauksessa, jossa nainen on ollut hoidossa yksin, voidaan isyys todeta miehelle, jonka siittiöitä on käytetty hoidossa ja joka on antanut suostumuksensa isyyden vahvistamiseen. (Isyyslaki 5.9.1975/700.)

Tämä aikaisempi isyyslaki on kumottu vuonna 2016 voimaantulleella uudella isyyslailla. Mielenkiintoista kuitenkin on, että tässä nyt voimassa olevassa isyyslaissa on monia yhtäläisyyksiä vanhan lain kanssa, jonka muokkaamisessa Pienperheyhdistys on ollut mukana. Sama asia on monessa otteessa kerrottu eri järjestyksessä, eri sanoin ja tiivistetympin. Huomattaviakin muutoksia löytyy kyllä. Isyyden selvittämisen tarkoituksesta ja käyttöalasta uudemmassa Isyyslaissa 4§ on säädetty enemmän kuin aiemmin. Isyys selvitetään, jos lastenvalvojalle tulee tietoon alle 18-vuotias lapsi, jonka kohdalla isää ei ole todettu, tai, jos ennen kuin lapsen syntymästä on kulunut kuusi kuukautta, molemmat äiti ja todettu isä haluavat selvityksen. Nykyisin isyys on mahdollista selvittää myös tilanteissa, joissa mies haluaa tunnustaa isyytensä, vaikka lapsella olisi jo todettu isä. Tähän tarvitaan kuitenkin molempien lapsen äidin sekä todetun isän hyväksyntä. Isyyden selvittämiseksi lastenvalvojalla on myös oikeus saada salassapitosäädöksistä riippumatta tietoa mahdollisen isän henkilöllisyyden ja asuinpaikan selvittämiseksi. (Isyyslaki 13.1.2015/11.)

Ennen isyyslain lain tuloa maahan avioliiton ulkopuolella syntyneillä lapsilla ei ollut oikeutta periä isäänsä tai saada hänen sukunimeään. (Pieviläinen i.a., 14). Kyseinen laki mahdollisti lapselle kyseiset oikeudet. Isyyslain voidaankin todeta olleen tärkeässä asemassa yhdistyksen tavoitteen, tasa-arvoisen lapsuuden, tavoittelussa.

5 PIENPERHEYHDISTYS RY

Pienperheyhdistys ry on vuonna 1968 perustettu kansalaisjärjestö, joka tarjoaa pääasiassa vertaistoimintaa ja vapaaehtoistoimintaa eri muodoissa. Lisäksi se pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnallisella tasolla pienperheiden aseman parantamiseksi ja eri perhemuotojen tasa-arvon saavuttamiseksi. (Pienperheyhdistys ry i.a., 4, 7.)

Yhdistyksen toimintaa rahoittaa pääasiallisesti Raha-automaattiyhdistys ja kunnat. Rahoitusta tulee tämän lisäksi jäsen maksuista ja varainhankinnasta. Rahoitusta voidaan saada toimivaksi todettuun toimintaan tai uuden projektin toteutukseen. (Pienperheyhdistys ry i.a., 33.) Joistakin onnistuneista projekteista on myöhemmin tullut yhdistyksen vakituista toimintaa. Tästä erinomaisena esimerkkinä on vuonna 1992 alkanut kolmivuotinen Poikaprojekti, josta muokkautui myöhemmin vakituinen mieskaveritoiminta. (pienperheyhdistys i.a., 18.)

Yhdistyksen toiminnan tavoitteina on tasa-arvoisen lapsuuden edistäminen sekä yhden vanhemman perheiden aseman ja hyvinvoinnin parantaminen. Pyrkimyksenä on myös yleisten asenteiden muuttaminen hyväksyvämmiksi eri perhemuotoja kohtaan. Nämä tavoitteet ovat pääpiirteittäin pysyneet samoina läpi vuosien. (Pienperheyhdistys ry i.a., 4, 7–8.)

Toiminnassa on otettu huomioon perheiden yhtäläiset mahdollisuudet osallistua toimintaan. Perheiden taloudellisen tilanteen tai sosiaalisten syiden ei tulisi vaikuttaa lasten osallisuuteen. Osallistumisen mahdollistamiseksi yhdistys tarjoaa myös lastenhoitoa toiminnan ajaksi. Toimintaan osallistuu moninaisia yhden vanhemman perheitä monista eri taustoista. Tästä johtui, että perheiden tuen tarpeetkin ovat erilaisia. Joissakin perheissä on taloudellisia vaikeuksia tai pitkäaikaissairautta. Joillakin vanhemmista on eroprosessi käynnissä. Jotkut vanhemmista olivat jo eronneet tai he olivat jääneet leskeksi kumppanin

kuoltua. Yhdistävänä seikkana kaikilla näillä perheillä on kuitenkin se, että arkea hoitaa ja pitää yllä vain yksi vanhempi. (Pienperheyhdistys i.a.,4–5 & 7.)

Lapsi voi kokea hyvän ja tasapainoisen lapsuuden kaikissa perhemuodoissa. Omien vanhempien ei tarvitse olla ainoita turvallisia aikuisia lapsen elämässä. Yhdistyksen tarjoaman vapaaehtoistoiminnan ja vertaistoiminnan kautta yhden vanhemman perheiden lapsille avautuu mahdollisuus saada lisää aikuisia tuekseen. Jokaisella lapsella on oikeus siihen, että heillä olisi turvallinen aikuinen elämässään. (Pienperheyhdistys ry i.a.,6–8.) Tämän mahdollistavaa toimintaa on Mieskaveritoiminta ja Mummilatoiminta (Pienperheyhdistys ry i.a., 12, 14).

Mieskaveritoiminta on alkanut vuonna 1992. Sen piiriin kuuluva toiminta mahdollistaa turvallisen suhteen luomisen vapaaehtoiseen aikuiseen mieheen sellaisille lapsille, joilla ei muuten ole yhteyttä omaan isään tai muihin aikuisiin miehiin. Vapaaehtoisia on ollut pääkaupunkiseudulla 125. Pikkukaveria ei jätetä -projektin tuloksena toiminta on laajentunut myös Turkuun, Ouluun, Kuopioon ja Vaasaan. Yhteensä vapaaehtoisia toiminnassa on 220. (Pienperheyhdistys ry i.a., 12,13.)

Pienperheyhdistyksen kolmen sukupolven kohtaamispaikka Mummila mahdollistaa sukupolvien välistä kanssakäymistä. Vapaaehtoiset vaarit ja mummit voivat tarjota apua lastenhoitoon ja kasvatukseen sekä henkistä tukea vanhemmalle. Lapsi saa isovanhemmasta tärkeän ja turvallisen aikuisen elämänsä. Vapaaehtoisille toiminta tuo sisältöä elämään ja antaa mahdollisuuksia aktiiviseen toimintaan lapsiperheiden auttamiseksi. (Pienperheyhdistys i.a., 15.)

6 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSAINEISTO

6.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöprosessi sai alkunsa keskusteluista yhteistyökumppanin Pienperheyhdistys ry:n edustajien kanssa alkuvuodesta 2017. Keskusteluissa ilmeni yhdistyksen tuleva juhlavuosi vuonna 2018. Tämän pohjalta syntyi ajatus Pienperheyhdistyksen historian tarkastelusta yhdistyksen arkistosta löytyvän aineiston avulla. Aluksi suunnitelmana oli keskittyä tarkastelemaan aineistoa yksinhuoltajien näkökulmasta kuvailemalla heidän asemaansa. Suunnitelmaa kuitenkin muutettiin ja päätettiin keskittyä yhdistyksen historian pääkohtien kuvaamiseen.

Tutkimuskysymyksinä ovat: Miten yhdistys on pyrkinyt saavuttamaan tavoitteensa tasa-arvoisesta lapsuudesta? Millainen toiminta on ollut keskiössä yhdistyksessä? Tutkimukseeni sisältyvä ajanjakso on rajattu vuosien 1968 ja 2017 välille eli yhdistyksen perustamisesta tähän päivään. Tarkoituksena ei ole käsitellä koko yhdistyksen historiaa vaan nostaa Pienperheyhdistyksen aineistojen tarkastelun pohjalta esiin nousseita tärkeitä teemoja yhdistyksen toiminnassa. Alustavan aineiston tarkastelun perusteella löytyi muutamia keskeisiä teemoja, jotka toistuivat yhdistyksen historiassa.

6.2 Tutkimusaineisto ja analyysi

Tutkimusaineisto koostuu suurilta osin Pienperheyhdistyksen julkaisuista ja sen arkistoista saaduista dokumenteista. Tähän aineistoon valikoituivat toiminta- ja vuosikertomuksia vuosien 1968 ja 2016 väliltä. Joitakin toimintakertomuksia en löytänyt arkistoista, joten en voinut niitä hyödyntää. Käytössä oli myös joitakin pöytäkirjoja ja muistioita kokouksista sekä tapahtumista. Lisäksi tutkittavina oli yhdistykselle lähetettyjä sekä yhdistyksen lähettämiä kirjeitä yhteistyökumppaneille, eduskunnalle ja muille tahoille. Lopulliseen käytettävään

aineistoon olen päätenyt ensin analysoimalla toimintakertomuksia ja yhdistyksen juhlaulkaisuja.

Aineistoa valitessa kävin läpi satoja sivuja materiaalia, joista skannasin osan tarkempaa tarkastelua varten. Pienperheyhdistyksen materiaalit oli arkistoitu kansioihin vuosilukujen mukaan. Ensimmäisistä vuosista oli vain yhden kansiollisen verran materiaalia. Myöhemmistä vuosista taas oli useita kansioita jokaiselta vuodelta. Materiaalit eivät olleet missään tietyssä järjestyksessä kansioiden sisässä.

Aineisto oli suuri, jonka johdosta analysointi oli haastavaa. Päädyin tästä syystä siihen, että aloitin Pienperheyhdistyksen aineistoihin tutustumisen tarkastelemalla yhdistyksen toiminta- ja vuosikertomuksia sekä juhlaulkaisuja. Toiminta- ja vuosikertomukset kertovat minulle yhdistyksen tavoitteet ja toiminnan vuosi kerrallaan. Lisäksi niissä oltiin usein käsitelty jotakin ajankohtaista aihetta. Juhlaulkaisuissa oltiin nostettu kirjoittajan mielestä keskeisiä teemoja ja aiheita yhdistyksen historiasta. Koin näin ollen, että edellä mainittujen aineistojen tarkastelu antaisi minulle kokonaiskuvaa yhdistyksen historiasta. Tämä ratkaisu auttoi minua tarkastelemaan ja analysoimaan muuta Pienperheyhdistyksen arkistoista löytyvää aineistoa.

Tein jokaiselle vuosikymmenelle ensin oman käsitekartan sekä muistiinpanot. Tämä auttoi minua saamaan yhdistyksen toiminnasta ja historiasta kokonaiskuvaa. Tämän jälkeen tarkastelin tuotoksiani. Huomasin tiettyjen teemojen ja aiheiden toistuvan useasti. Näihin lukeutui Pienperheyhdistyksen tavoite tasa-arvoisesta lapsuudesta sekä lapsiperheiden toimeentuloon liittyvät seikat.

Aloin tämän perusteella työstämään uusia käsitekarttoja ja muistiinpanoja. Keräsin näihin tietoa siitä, miten Pienperheyhdistys on pyrkinyt saavuttamaan tavoitteitaan tasa-arvoisesta lapsuudesta. Ensimmäisen analyysini perusteella yhden vanhemman perheiden toimeentulo nousi myös keskeiseksi teemaksi. Tästä syystä kokosin siitä oman käsitekartan.

Tarkastelin muuta Pienperheyhdistyksen arkistoista löytyvää aineistoa samalla tavalla pitäen aikaisemman analyysin tulokset mielessä. Skannasin arkistoista tarkempaan analyysiin sellaisia materiaaleja, joista sain lisätietoa esille nousseisiin teemoihin. Kuitenkin ongelmana oli se, että kaikista mainituista seikoista ei löytynyt lisätietoa. Aineistossa voitiin useampaan otteeseen mainita tietty seikka tai asia. Tutkimissani Pienperheyhdistyksen aineistoissa ei kuitenkaan välttämättä löytynyt tarvittavaa lisätietoa kyseisiin aiheisiin. Aineistossa mainittiin useaan otteeseen, että yhdistys on ollut mukana marsseissa ja mielenosoituksissa. Näistä ei kuitenkaan löytynyt sen tarkempaa tietoa.

6.3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäyteyössäni suoritan tekstianalyysiä, jonka avulla pyrin kuvaamaan Pienperheyhdistyksen historiaa. Tutkimukseni analyysissä on piirteitä sisällönanalyysistä ja historiallisesta analyysistä. Nämä menetelmät on tarkoitettu erilaisten dokumenttien systemaattiseen analysointiin. Analyysillä saadaan tiivistetty kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysillä saadaan järjestetyksi tieto, jotta siitä voidaan tehdä johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 104,105.)

Analysoidessani käytin menetelmänä teemoittelua käsitekartan ja käsintheityjen muistiinpanojen avulla. Teemoittelun tarkoituksena on jakaa aineiston tieto osiin tai ryhmiin aihepiirien mukaan. Tämä auttaa tiedon jäsentämisessä ja hahmottamisessa niin, että voidaan huomata tiettyjen teemojen esiintyminen aineistossa. Aineisto voidaan ryhmitellä ennen teemojen etsimistä muilla perusteilla. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 93.) Itse tein tällaisen ryhmittelyn vuosilukujen mukaan.

Käsitekartan avulla voidaan jakaa tutkittavaan asiaan kuuluvat käsitteet joukkoihin, joihin kootaan käsitteen alaan kuuluvia väitteitä. Tarkoituksena on kehystää käsitteet, jotka ovat käsitekartassa tutkittavan asian ja ajattelun kannalta tärkeässä asemassa. Käsitteiden väliset linkit merkitään nuolilla, jotka

osoittavan lukusuunnan. Linkeissä tulisi ilmaista käsitteiden yhteys väitelauseena. Kartassa tulisi olla vain olennaisin tieto, jotta lopputulos ei olisi sekava. Käsitekartan avulla voidaan tarkastella käsitteiden lisäksi niiden välisiä suhteita. (Åhlberg 2015, 45–48.)

Käsitekartta auttaa tutkittavan asian hahmottamisessa ja oleellisen tiedon hankkimisessa. Useimmin niitä käytetään oman ajattelun jäsentämisen ja oppimisen välineenä. Käsitekarttaa voidaan kuitenkin hyödyntää valmiin tekstin analysoimisessa, jotta tekstin käsitteellinen rakenne saadaan jäsennettyä selkeäksi kokonaisuudeksi. Näin saadaan selville myös tekstin keskeisimmät käsitteet. (Åhlberg 2015, 45, 50, 51.)

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Pienperheyhdistyksen perustaminen

Pienperheyhdistyksen perustivat vuonna 1968 Helsingin Ensi kodissa asuneet au-äidit, jotka halusivat kotiuduttuaankin jatkaa yhteistyötä ja toistensa tukemista. Yksinhuoltajia, jotka eivät olleet naimisissa lapsen syntyessä tai leskiä, kutsuttiin tällöin au-äideiksi. Yhdistys tunnettiin myös silloin nimellä AU-yhdistys. (Pieviläinen i.a., 14.)

Pääasiallisena tavoitteena Pienperheyhdistyksellä oli ajaa yhtäläisiä oikeuksia avioliiton ulkopuolisille lapsille, jotka eivät silloin voineet saada isänsä sukunimeä tai periä häntä. Tämä kuitenkin muuttui lainsäätämisen myötä, jonka muokkaamisessa yhdistyksen edustajat ovat olleet mukana. (Pieviläinen i.a., 14.)

Ensi- ja turvakotien liiton 2010 suorittamista haastatteluista kävi lisäksi ilmi, että yksinhuoltajaperheet katsottiin vajaiksi perheiksi. Perheeksi luokiteltiin vain ydinperheet eli perheet, joissa oli äiti ja isä sekä lapsi tai lapsia. Yksinhuoltajien, jotka olivat saaneet lapsen avioliiton ulkopuolella, lapsia kutsuttiin au-lapsiksi. Lapset siis luokiteltiin avioliiton ulkopuolella syntyneiksi, joka oli häpeällistä. Nämä asenteet ja käsitykset näyttäytyivät syrjintänä. Yksinhuoltajien oli haastattelujen mukaan vaikeaa löytää asuntoa sekä edetä töissään. Tämä johtui siitä, että erityisesti yksinhuoltajaäitien kykyihin ja voimavaroihin ei luotettu. (Ylönen 2010,15.) Tähän viittaa myös se, että yksinhuoltajuuden vuoksi sosiaaliturvasta tuli automaattisesti kotikäynnille yksinhuoltajaperheisiin, vaikka lapsen hyvinvoinnista ei ollut ollut huolta. (Pieviläinen i.a., 14).

7.2 Pienperheyhdistys ajamassa tasa-arvoista lapsuutta

Pienperheyhdistys pyrki jo varhaisessa vaiheessa toteuttamaan tavoitteensa yhden vanhemman perheiden yhtäläisten oikeuksien saavuttamisesta yhteiskunnallisen vaikuttamisen avulla. 1970-luvulla AU-yhdistyksen nimissä on oltu mukana monissa marsseissa ja mielenosoituksissa. (Pieviläinen i.a., 14.) Jäsenien osallistumisesta näihin marsseihin ja mielenosoituksiin ei kuitenkaan löytynyt lisätietoa. Lisäksi Yhdistyksen edustajia kuultiin eduskunnassa myös avioliiton ulkopuolisiin äiteihin ja lapsiin kohdistuviin epäkohtiin liittyen, joihin lukeutui huono asuntotilanne. (Pieviläinen i.a., 14.)

Vuonna 1968 lähetetyssä kirjeessä Yhdistyksen edustajat ilmaisivat huoltaan asuntojen korkeista hinnoista ja saatavuuden vaikeudesta. Erityisesti yhden vanhemman perheiden niukoilla tuloilla asunnon löytämisen kuvattiin olevan erittäin haastavaa. Yhdistyksen edustajat korostavat asuntojen tarpeellisuutta. He huomauttavat, että asuntotilanteen ratkaiseminen on yhteiskunnan edun mukaista. Yhden vanhemman perheet tulisi huomioida ensisijaisesti niin kuin muutkin lapsiperheet. (Asuntorakennustoimintaa suunnitteleville kunnallisille toimikunnille ja yksityisille yhtymille, 1968.)

Kampanjointiin on kuulunut mielenosoitusten lisäksi kannanottoja, mielipidekirjoituksia, vaalitulaisuuksia sekä tapaamisia ja yhteydenottoja päättäjien kanssa. Pienperheyhdistys on ollut mukana eduskuntavaaleja edeltävässä keskustelussa. Vuoden 2014 kesällä ennen eduskuntavaaleja järjestettiin kantaaottava työpajaleiri, jossa esille tulleista ajatuksista koostettiin vaalisivut yhdistyksen kotisivuille ja levitettiin kantaaottavia kirjoituksia mediassa. Yhden vanhemman perheiden liiton kanssa yhteistyössä kutsuttiin kansanedustajia aamukahville keskustelemaan jäsenten kanssa yksinhuoltajien työllistymisestä ja sen esteistä. (Pienperheyhdistys i.a., 8, 9.) Työpajaleiri järjestettiin myös vuonna 2010 ennen kunnallisvaaleja (Pienperheyhdistys i.a., 26).

Tasa-arvoisen lapsuuden tavoitetta on vuonna 2014 tuettu panostamalla heikossa taloudellisessa asemassa olevien perheiden osallistumista

vertaistoimintaan. Tähän on pyritty kohtuullisemmilla osallistumismaksuilla ja toiminnan aikaisella lastenhoidolla eli tenavatupatoiminnalla. Näillä myönnytyksillä oli erityisesti vaikutusta monilapsisiin perheisiin, joiden kulut olisivat nousseet korkeiksi. (Pienperheyhdistys i.a., 31.)

Tapaamispaikkatoiminta edistää tasa-arvoista lapsuutta luomalla lapselle tilaisuus tavata molempia vanhempiaan ammattilaisen ohjaamana ja tukemana. Vanhempien välisissä ristiriitaisissa ja tulehtuneissa tilanteissa on ulkopuolinen apu tapaamisten toteuttamiseksi sekä lapsen turvallisuuden tunteen tukemiseksi voi olla tarpeellista. (Pienperheyhdistys i.a., 20.)

Vapaaehtoistoiminnan avulla pyörivä Mummolatoiminta ja mieskaveritoiminta ovat myös tasa-arvoista lapsuutta edistäviä. Vapaaehtoiset miehet ja isovanhemmat tarjoavat lapselle, joka ei ole yhteydessä omaan isäänsä tai isovanhempiinsa, mahdollisuuden viettää aikaa ja luoda kontakti turvallisen aikuisen kanssa perheensä ulkopuolella. Näin lapselle voi saada (Pienperheyhdistys i.a., 12, 14.)

7.2 Pienperheiden toimeentulo

Yhden vanhemman perheiden taloudellinen toimeentulo on yksi tärkeistä kysymyksistä yhdistyksen perustamisesta asti. Monien yhden vanhemman perheiden täytyi karsia ruokakuluissa 1960-luvun loppupuolella ja vielä 1970-luvullakin huonon toimeentulon takia. (Pieviläinen i.a., 14.)

1990-luvun lama toi yhden vanhemman perheiden toimeentulon taas erityiseen huomioon. Vuoden 1993 toimintakertomuksessa tulee ilmi, että lamalla on ollut huomattavaa vaikutusta lapsiperheiden toimeentuloon. Yhdistyksen talous on ollut myös kovilla näinä aikoina. Tämä johtui suurimmaksi osaksi yhteisöasuinpalvelun velkataakasta. (Pienperheyhdistys i.a., 1.) 1993 yhdistyksen jäsenille tehdyssä kyselyssä kävi ilmi, että perheissä tingittiin terveydenhuollossa ja ruuassa. (Pieviläinen i.a., 14.) Yhdistyksessä tämä on huomioitu erityisesti keskittymällä yksinhuoltajien edunvalvontaan. Laman

negatiivisista vaikutuksista lapsiperheisiin on myös pyritty tiedottamaan. (Pienperheyhdistys i.a., 1.)

Vuonna 2010 aloitettiin Lapsilisä – projekti, jonka tarkoituksena oli tukea pääkaupunkiseudulla asuvia pienituloisia yhden vanhemman perheitä. Ryhmätoiminnan kautta osallistujille haluttiin tarjota mahdollisuus vertaistukeen ja vaikuttamiseen. Tarkoituksena oli löytää keinoja vaikuttaa perheiden tilanteeseen yhdessä heidän kanssaan. Ryhmän kautta tuotiin esille pienituloisten kokemuksia. Tällä pyrittiin vaikuttamaan päätöksentekoon niin, että perheet otettaisiin vastaisuudessa paremmin huomioon. (Pienperheyhdistys i.a., 24.)

Pienperheyhdistys ry:n vuosikertomus 2015 mainitsee lapsiperheiden köyhyyden kasvaneen vuodesta 1990 vuoteen 2008 2,9 prosenttiyksikköä. Köyhyyden riski on vielä kolme kertaa suurempi yksinhuoltajaperheissä kahden vanhemman perheisiin verrattaessa. Vuonna 2015 työttömyyden kasvaessa yksinhuoltajaperheiden, jossa on alle kouluikäisiä lapsia, äideistä oli työttömiä noin puolet. Köyhyysrajan alapuolella eläviä ja työssä käyviä on arvioilta yli puoli miljoonaa. Varsinkin yhden pienituloisen työssä käyvän tuloista riippuvaisissa perheissä kaikki tulot on suunnattava arjen kulutusmenoihin. (Pienperheyhdistys ry i.a., 4–5.)

Yhdistystä kuultiin myös eduskunnassa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa päätettäessä lapsiperheisiin kohdistuvista leikkauksista vuonna 2015. Näillä säästötoimenpiteillä todettiin yhdistyksen edustajien puolesta olevan kohtuuttomia vaikutuksia heikommassa asemassa olevien lapsiperheiden asemaan. Toimenpiteet kohdistuisivat niukemmassa taloudellisessa asemassa oleviin lapsiperheisiin ja näin ollen lisäisi eriarvoisuutta perheiden välillä. 18 jäsentä kertoi kokemuksistaan näihin muutoksiin liittyen. Heidän tarinoitaan on käytetty yhdistyksen viestinnässä. (Pienperheyhdistys ry i.a., 5 & 8–9.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössä tarkasteltiin Pienperheyhdistyksen toimintaa yhdistyksen perustamisesta tähän päivään yhdistyksen omien aineistojen valossa. Tällä pyrittiin tuomaan esille yhdistyksen merkittäviä saavutuksia ja tarkastelemaan sen toimintaa tulevan juhlavuoden kunniaksi. Halusin kiinnittää huomiota siihen, millä tavoin yhdistyksen toiminnassa on huomioitu sen tavoitetta tasa-arvoisen lapsuuden puolustamisesta.

Pienperheyhdistys on ollut hyvin aktiivinen yhden vanhemman perheiden tukemisessa. He ovat olleet yhteydessä päättäjiin vuosien varrella monien eri epäkohtien johdosta. Huomattavaa oli varsinkin yhdistyksen osallistuminen ensimmäisen isyyslain muokkaamiseen, vaikka se on sittemmin kumottu uudella isyyslailla. Tämä laki mahdollisti myös avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille saman mahdollisuuden lain silmissä todettuun isyyteen.

Pienperheyhdistys on poliittisen vaikuttamisen lisäksi pyrkinyt parantamaan mahdollisuuksia tasa-arvoisen lapsuuteen muilla keinoilla. Tähän lukeutuu heidän moninainen toiminta, joka tarjoaa työntekijöiden ja vapaaehtoisten voimin erilaisia mahdollisuuksia vertaistukeen sekä tuki verkoston luomiseen perheille.

Yhden vanhemman perheiden toimeentulo on ollut ongelma yhdistyksen perustamisesta nykypäivään asti. Yhteiskunnallisilla muutoksilla kuten lamalla ja sen aiheuttamilla leikkauksilla eri sektoreilla on ollut suuri vaikutus köyhyyden kärjistymiseen. Tämä merkitsee yhden vanhemman perheille tarkkaa rahan käyttöä, josta voidaankin huomata tuloerot. Köyhemmillä perheillä ei ole varaa lasten harrastuksiin tai muihin ylimääräisiin menoihin, joka lisää lapsien eriarvoisuutta. Tiukemmassa taloudellisessa tilanteessa olevien perheiden lapsilla ei ole samoja mahdollisuuksia kuin paremmin toimeentulevien perheiden lapsilla. Tämä voi johtua ulkopuolisuuden tunteeseen ja syrjäytymiseen.

Yhdistyksen toiminta perustuu vapaaehtoistoimintaan. Toiminta on jatkunut jo 50 vuotta ja vapaaehtoisia on edelleen monia satoja. Vapaaehtoistoiminnan hyödyntäminen on aina kuitenkin riippuvaista vapaaehtoisten motivaatiosta ja omasta halusta auttaa. Tästä syystä olisikin mielenkiintoista tutkia, mikä motivoi Pienperheyhdistyksen vapaaehtoisia.

9 POHDINTA

9.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan eettisyys näyttäytyy opinnäytetyöprosessissa siinä, miten tutkimuksesta, sen prosesseista ja tuloksista puhutaan. Eettisyyden perustat ovat ihmisten kunnioittamisessa, tasa-arvoisessa vuorovaikutuksessa, oikeudenmukaisuuden korostuksessa, rehellisyydessä, läpinäkyvydessä ja kriittisyydessä tiedonhankinnassa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2001, 11-12.) Arvioin ja pohdin omaa eettisyyttä opinnäytetyöprosessin aikana näiden periaatteiden kautta.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin jo olemassa olevia aineistoja, joten tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys perustuvat suurilta osin aineiston valikointiin ja analysointiin. Läpinäkyvyyden tuominen raportointiin oli haastavaa. Tähän vaikutti omalta osaltaan se, että aineistojen valikoinnin prosessi oli vaikeaa kuvata tarpeellisen tarkasti. Monissa lähteissä mainittiin myös teemoihin liittyviä asioita, joista ei kuitenkaan löytynyt lisää tietoa. Tämä hankaloitti raportointia ja vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen.

Monet lähteistä ovat myös vaikeasti saatavilla, koska ne ovat peräisin Pienperheyhdistyksen aineistoista. Lukijan onkin vaikeaa tarkastaa minun tulkintani pätevyys alkuperäislähteisiin verrattuna. Olen kuitenkin lähteiden valinnassa pyrkinyt lähdekriittisyyteen ja löytämään useita lähteitä jokaiseen teemaan. Näin voidaan varmistaa tiedon luotettavuus ja todenpitävyys. Voisi myös todeta, että luotettavamman tutkimuksen saisi, jos käytettäisiin hyödyksi monipuolisempia lähteitä useammalta taholta.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu yksityiskohtainen raportointi tieteelliselle tiedon vaatimuksien edellyttämällä tavalla. Tutkijan oikeudet, vastuut ja velvollisuudet sekä aineiston säilyttämistä koskevat kysymykset on määritelty ja kirjattu. Aikaisempiin tutkimuksiin tulee viitata asiallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 133). Opinnäytetyö perustuu rehelliseen ja totuudenmukaiseen

raportointiin. Raportoinnissa on käytetty asiallisia viitteitä. Jo aiheen valinta ja siihen liittyvien päätöksiä pohdinta ovat eettisiä kysymyksiä (Tuomi & Sarajärvi 2013, 129). Tästä syystä olen avoimesti ilmaissut, miten aiheen valintaan päädyttiin.

Raportoinnissa olen pyrkinyt käyttämään asiallista ja kunnioittavaa kieltä. Prosessin aikana työskentely oli hyvin itsenäistä, joten aineiston keruussa eettisyys näyttäytyy aiemmin mainittujen aineiston valintaan liittyvien seikkojen lisäksi sen käsittelyssä. Aineistoa olen käsitellyt luottamuksellisesti. Olen ottanut huomioon, että alkuperäisaineistoissa olevia luottamuksellisia seikkoja kuten henkilöiden nimiä en mainitse.

9.2 Ammatillinen kasvu

Sosionomin osaamiseen kuuluu tietämys sosiaali- ja terveyshuollon palveluiden tuottamisesta eri sektoreilla. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016.) Olen tällä saralla opinnäytetyön prosessin aikana oppinut erittäin paljon siitä, miten yhdistyksessä järjestetään ja rahoitetaan toimintaa. Yhdistyksessä rahoitus haetaan kunnilta tai muilta toimijoilta, joista hyvänä esimerkkinä on Raha-automaattiyhdistys. Tämän johdosta, kun yhdistyksissä halutaan aloittaa uutta toimintaa, suunnitellaan usein tietyn ajan kestävä projekti, johon rahoitusta haetaan. Jos projekti koetaan tuona aikana tuottavaksi, voi rahoittajat myöntää lisää rahoitusta ja näin ollen toiminta voi jatkua.

Koen syventäneeni ymmärrystäni myös perheiden tilanteesta Suomessa. Perehdyin siihen, miten huonommassa asemassa olevia perheitä voidaan tukea ja auttaa. Erityisesti huomioitavaa on se, kuinka helposti yhteiskunnan tilanne sekä päättäjien tekemät leikkaukset ja päätökset voivat vaikuttaa yksittäisten henkilöiden ja perheiden hyvinvointiin. Harmillista on se, jos näiden johdosta eriarvoisuus kasvaa entisestään. Tämä on tilanne lapsiperheiden kanssa tällä hetkellä, joiden taloudellinen toimeentulo on kärsinyt tehdyistä leikkauksista. Muiden sektorien toimijoiden palveluille tulee enemmän tarvetta, johon he eivät

välttämättä pysty kokonaisvaltaisesti vastaamaan käytettävissä olevien resurssiensa puitteissa.

Myös tämän kaltainen hyvinvointiin liittyvien haasteiden sekä niiden vaikutusten tunnistaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa on osa alalla tarvittavaa ammattitaitoa. Sosionomin tulisi osata tarkastella epätasa-arvoa, huono-osaisuutta ja hyvinvointia sekä niitä synnyttäviä rakenteita. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016.)

Varsinkin minua yllätti, miten paljon voidaan saada aikaan vapaaehtoistoiminnalla. Resurssipulaan tarjotaankin vastauksena monesti vapaaehtoistointaa. Kuitenkaan vapaaehtoisilla ei voida eikä tulisikaan korvata kokonaan ammattilaisia. Pienperheyhdistyksessä on erityisen perusteellisesti ja esimerkillisesti hyödynnetty toiminnassa juuri vapaaehtoisia.

Aikatauluni tiukkuuden ja vaikean aiheen johdosta prosessi oli hyvin raskas. Käytännön työskentelyssä opin paljon juuri aikataulutuksesta. Minulla kului huomattavasti enemmän aikaa arkiston ja siitä valikoituneen aineiston tarkasteluun ja analysoimiseen kuin aluksi olin ajatellut. Lisäksi aiheeni muuttui hieman prosessin aikana. Tämä johti siihen, että suunnitelmia täytyi muuttaa ja aikatauluni kiristyi.

Huomasin myös, kuinka paljon töitä vaati tehdä isompi projekti itsenäisesti. Olen selvästi tottunut toimimaan enemmän ryhmässä ja koenkin, että taitoni työskentelyyn ryhmässä ovat minulla kehittyneemmät kuin taitoni itseni johtamisessa ja ohjaamisessa. Tämän pohjalta itsenäinen työskentely opinnäytetyön parissa oli kannattavin vaihtoehto. Se kehitti juuri tarvitsemiani taitoja johtaa itseäni, joka kuuluu alan ammattiosaamiseen. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016.)

9.3 Evankelis-luterilaisen kirkon perhetyö

Seurakunnan perhetyössä perustana ovat Raamatun ihmiskuva sekä elämäkäsitys. Sen määritellään pitävän sisällään toimintaa, jolla seurakunnan työntekijät ja vapaaehtoiset vahvistavat perheiden hengellistä elämää ja yhteyttä seurakuntaan. Perheiden jäseniä tuetaan hengellisen elämän ylläpitämiseen ja kasvuun arjessa heidän ikäänsä sopivalla tavalla. Seurakunnan perhetyössä painotetaan ihmisten tarvetta tulla rakastetuksi ja rakastaa. Pyrkimyksenä on luoda välittävä ilmapiiri. Perheiden jäseniä kannustetaan välittämään toisistaan ja osoittamaan rakkautta käytöksellään. Heitä rohkaistaan itsensä kehittämiseen ja ratkaisujen pohtimiseen ongelmatilanteissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että heidän tulisi osata kaikkea. Perheille viestitetään, että aina ei tarvitse jaksaa ja apua saa pyytää. (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10, 5, 7, 12.)

Eryteisesti perhetyön piirissä arvostetaan parisuhdetyötä. Vanhempien välisellä suhteella on nimittäin vaikutuksia lapseen. Parisuhteita tukevan toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan eri elämäntilanteessa olevat vanhemmat sekä myös yksinelävät. Eronneita vanhempia kannustetaan yhteistyöhön vanhemmuudessa. Työntekijöiden diakonista työtettä ja valmiuksia tukea vaikeissa tilanteissa olevia perheitä tulisi vahvistaa. (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10, 14, 15, 17.)

Seurakunnan todetaan tarjoavan runsaasti mahdollisuuksia kohdata ihmisiä, jotka ovat samankaltaisessa tilanteessa. Seurakunta tiedostaa vertaistoiminnan ja vapaaehtoistoiminnan merkityksen. Perheitä voisi kannustaa osallisiksi seurakunnan toimintaa ryhtymällä vapaaehtoisiksi ja suunnittelemaan toimintaa. Vertaisryhmiä luodaan avuksi vaikeiden kokemusten työstämiseen ja purkamiseen. (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10, 9,13,14.) Kuitenkin käytännössä voi olla hyvinkin vaihtelevaa, millaista toimintaa paikallisseurakunnat järjestävät perheille. Isoilla seurakunnilla, joilla on enemmän työntekijöitä, on tyypillisesti enemmän variaatiota toiminnassa. On myös hyvin vaihtelevaa, miten ja missä mittakaavassa vapaaehtoisia hyödynnetään.

Seurakuntien onnistuneesta vapaaehtoistyöstä on monia esimerkkejä. Vuosittain vapaaehtoisia hyödynnetään diakonisessa yhteisvastuukeräyksessä, jonka juuret ulottuvat vuoteen 1950. Keräyksen tuotoilla autetaan huonommassa asemassa olevia ja pyritään lisäämään oikeudenmukaisuutta. Sielunhoitoa sekä keskusteluapua on mahdollista saada palvelevan puhelimen kautta nimettömästi ja luottamuksellisesti. Lähimmäispalvelun kammarit taas kokoavat yhteen vapaaehtoistoiminnan piirissä olevia. Ne jakavat vapaaehtoispalveluita niitä tarvitseville yksinäisyyden lievittämiseksi. (Harju ym. 2001, 67-69.)

Seurakuntien äidikepalvelu välittää lastenhoitoapua perheille, kun lapsi sairastuu ja vanhemmat ovat töissä. Vaikka vanhemmat voisivat olla poissa töistä lapsen sairastumisen johdosta, ei se aina ole mahdollista. (Harju ym. 2001, 70.) Tämä on merkityksellistä yhden vanhemman perheille, joilla ei välttämättä ole muuta tukiverkkoa kyseisille tilanteille. Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevat perheet voivat saada maksutonta ruoka-apua ruokapankeista. (Harju ym. 2001, 73,74).

Minusta seurakunnat voisivat panostaa enemmän siihen, miten ne saavat hyödynnettyä vapaaehtoisia toiminnan järjestämisessä perhetyön saralla. Tällä tulisi olemaan vielä suurempi vaikutus resurssien määrän vähentyessä entisestään. Lisäksi seurakunnat voisivat enenevässä määrin pyrkiä tekemään yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Toki uuden toiminnan suunnittelu ja vapaaehtoisten kouluttaminen vaativat lisää resursseja muun toiminnan ohella. Kuitenkin uskon, että pidemmän päälle tällaisessa toiminnassa voisi olla monia hyviä puolia. Toiminnan lähdettyä kunnolla käyntiin voidaan vapaaehtoisille antaa enemmän vastuuta. Työntekijä olisikin enemmän toiminnan organisoija ja vapaaehtoiset tekisivät käytännön työtä.

Seurakunnat voisivat myös hyödyntää toimintaa, jossa eri sukupolvet voivat kohdata toisiaan ja viettää aikaa yhdessä. Pienperheyhdistyksen mummola-toiminta on hieno ja toimiva malli useamman sukupolven kattavasta työstä,

josta on hyötyä ja apua molemmille osapuolille. Vapaaehtoiset isovanhemmat ovat perheiden tukena arjessa ja saavat itse samalla mielekästä tekemistä.

Lisäksi yhdistyksien projektityöskentelystä voisi ottaa mallia. Projekteja suunnittelemalla ja toteuttamalla on mahdollista saada rahoitusta niiden mukaiseen uuteen toimintaan perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Jos tämän toiminnan katsotaan olevan tuottavaa sekä hyödyllistä, voidaan projektin mukaista toimintaa jatkaa pidemmän päälle. Voi olla erittäin mahdollista, että tulevaisuudessa tällaisella työskentelyllä olisi tarvetta ja hyötyä seurakunnankin toiminnassa.

LÄHTEET

- Asuntorakennustoimintaa suunnitteleville kunnallisille toimikunnille ja yksityisille yhtymille. Helsingissä marraskuun 29. päivänä 1968.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä – Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Finlex. 700/1975. Isyyslaki. Viitattu 3.10.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1975/19750700>
- Finlex. 5.9.1975/700. Isyyslaki (kumottu). Viitattu 3.10.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1975/19750700>
- Finlex 13.1.2015/11. Isyyslaki. Viitattu 7.11.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150011>
- Forssén, Katja; Haataja, Anita & Hakovirta, Mia (toim.) 2009. Yksinhuoltajuus Suomessa. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 50/2009. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Hakovirta, Mia 2006. Yksinhuoltajaäitien työllisyys, toimeentulo ja työmarkkinavalinnat. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 45/2006. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 58–80.
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä, Riitta 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita Oyj
- Hyväri, Susanna 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 214–235.
- Laatikainen, Taija (toim.) 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätiö ASPA. Viitattu 6.11.2017.
http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

- Nylund, Marianne 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 195–213.
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 13–38
- Ojanen, Tuija; Ritmala, Marjo; Siven, Tuula; Vihunen, Riitta & Vilen, Marika 2013. Lapsen aika. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Paajanen, Pirjo 2007. Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997. Perhebarometri 2007. Väestöntutkimuslaitos katsauksia E 30/2007. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Paajanen, Pirjo 2005. Eri teitä vanhemmuuteen – Kaksikymppisenä ja komikymppisenä lapsen saaneiden näkemyksiä perheellistymisestä ja vanhemmuudesta. Perhebarometri 2005. Väestöntutkimuslaitos katsauksia E 21/2005. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 1993. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 1994. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 1995. Helsinki: Like Kustannus Oy
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 1996. Helsinki: Like Kustannus Oy
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 1997. Helsinki: Like Kustannus Oy
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 1998. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 1999. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 2000. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 2001. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 2002. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 2003. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 2004. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Toimintakertomus 2005. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2006. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2007. Helsinki.

- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2008 — Pienperheyhdistys 40 vuotta 1968-2008. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2009 — Voimia vanhemmille, mahdollisuuksia lapsille. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2010 — Voimia vanhemmille, mahdollisuuksia lapsille. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2011 — Voimia vanhemmille, mahdollisuuksia lapsille. Helsinki.
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2012. Viitattu 20.5.2017.
https://www.pienperhe.fi/@Bin/170971/2012_vuosikertomus.pdf
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2013. Viitattu 20.5.2017.
<https://www.pienperhe.fi/@Bin/203212/PPY+vuosikertomus+2013.pdf>
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2014. Viitattu 20.5.2017.
<http://issuu.com/kotossi/docs/pienperheyhdistys>
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2015. Viitattu 20.5.2017.
https://issuu.com/pienperheyhdistys/docs/vuosikertomus_2015
- Pienperheyhdistys ry i.a. Vuosikertomus 2016. Viitattu 20.5.2017.
https://issuu.com/pienperheyhdistys/docs/vuosikertomus_2016_digitalinen_c7835dd534fdeb
- Pieviläinen, Eija i.a. Au-yhdistyksestä monien palveluiden tuottajaksi. Teoksessa Tamminen, Arvi (toim.) i.a. Uutta viiniä vanhassa leilissä — Pienperheyhdistys 25 vuotta. Pienperheyhdistys ry:n 25-vuotisjuhlajulkaisu.
- Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016.
- Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. Minäkö perhetyöntekijä? — Suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa. Viitattu 30.10.2017.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/880C6CE37575AB0FC2257D540036DDC8/\\$FILE/Minakoperhetyontekija.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/880C6CE37575AB0FC2257D540036DDC8/$FILE/Minakoperhetyontekija.pdf)
- Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet 2016. Viitattu 22.8.2017. http://www.stat.fi/til/perh/2016/perh_2016_2017-05-26_tie_001_fi.html

- Tilastokeskus 1994. Suomalainen perhe — Väestö 1994:5. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Yesilova, Katja 2009. Ydinperheen politiikka. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Ylönen, Oona (toim.) 2010. Miinan sitkeydellä — Perinnetietoa ensi- ja turvakotityöstä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.
- Åhlberg, Mauri 2015. Käsitekartat tutkimusmenetelmänä. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: Bookwell Oy, 45–55.